

Коментарі
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
 щодо звіту експертної групи
 про результати акредитаційної експертизи освітньо-наукової програми
21048 Політична географія та геополітика
рівень вищої освіти: магістр, спеціальність 106 – Географія

Співпраця з експертною групою була змістовною й продуктивною. Ми вдячні експертам за ґрунтовні обговорення, слухні пропозиції та відзначені сильні сторони ОНП Політична географія та геополітика. Рекомендації слугуватимуть покращенню реалізації ОНП та її подальшому вдосконаленню у відповідності до цілей ОНП. Водночас ми не погоджуємося із певними зауваженнями, які зроблені експертною групою за результатами експертизи ОПП.

<i>Критерій</i>	<i>Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми</i>	<i>Коментарі</i>
Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	<p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.</p> <p>Сильними сторонами та позитивними практиками у контексті Критерію 1 є забезпечення при проектуванні ОП міждисциплінарності, наявність практики трансформацій та систематичного перегляду ОП, збалансованість ОП у поєднанні теоретичної та практичної професійної підготовки здобувачів, врахування потреб та вимог ринку праці. Формування ОП відбувається із залученням зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів, при цьому забезпечується дотримання студентоцентризму та першочерговості потреб здобувачів, фокусування студентів на подальшій аналітичній або експертній роботі через науково-дослідницьку складову ОП. Сильною стороною можна вважати наявність можливості отримати здобувачами низку професійних кваліфікацій, зокрема, професійну кваліфікацію викладача-стажиста закладів вищої освіти, що розширює потенційні можливості подальшого працевлаштування випускників. В ОП враховано напрацювання міжнародної партнерської мережі HERODOT Thematic Network and the Tuning of Geography Education in Europe, що інтегрує ОП у</p>	<p>Дякуємо за оцінку. Просимо врахувати наступні коментарі.</p> <p>1. Робоча група активно вивчає та проводить моніторинг дотичних до політичної географії та геополітики освітніх програм у закордонних ЗВО і враховує сучасні тенденції у розвитку галузі. У звіті СО зазначено перелік ЗВО та дотичні освітні програми, зокрема із суспільної географії, геополітики і глобальної економіки, геополітики і безпеки, конфліктів, території та ідентичностей в університетах Великої Британії (Кембріджський, Ексетерський, Кентський, Кінгс-коледж у Лондоні, Королівський коледж Гелловей), Ірландії (Університетський коледж Дубліна), Нідерландів (Радбодський університет), США (Університет Джорджа Вашингтона, Каліфорнійський університет у Лос Анджелесі). Актуальні тенденції було враховано і у ході останнього перегляду ОНП, зокрема посилено міждисциплінарний характер ОНП, додано блок дисциплін за вибором з фокусом на вивченні глобальних процесів – саме ті тенденції, які було виявлено у ході аналізу досвіду дотичних ОП у зарубіжних ЗВО.</p>

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>сучасний європейських контекст. Зазначені аспекти також було підтверджено ЕГ під час зустрічей з фокус-групами. ОП забезпечує можливості здобувачів освіти з побудови власної освітньої траєкторії, сприяє підготовці до науково-дослідницької роботи. Окрім того, за даними сайту vstup.edbo.gov.ua, наразі представлена ОП не має аналогів в Україні з фокусом саме на політичній географії. На зустрічі зі стейкхолдерами було підтверджено їхню постійну долученість до трансформацій ОП, зокрема шляхом зустрічей з академічним персоналом, взаємодію зі здобувачами освіти під час проходження практик. При розробці та трансформаціях ОП враховуються основні тенденції розвитку спеціальності, ринку праці, галузевий та регіональний контексти, досвід вітчизняних та іноземних освітніх програм та вимоги відповідного Стандарту 106 Географія з урахуванням особливостей Стандарту 052 Політологія. Сильною стороною ОП є тісне партнерство з Апаратом РНБОУ, який потребує саме випускників, здатних професійно досліджувати та аналізувати політичні процеси у просторовому вимірі, співпраця з низкою профільних установ та організацій, що у сукупності надає широкі можливості для подальшого працевлаштування здобувачів.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.</p> <p>Разом з тим, на думку ЕГ, робочій групі ОП доцільно при перегляді ОП активніше вивчати та враховувати досвід профільних програм, дотичних до політичної географії та геополітики, у закордонних ЗВО, що сприятиме врахуванню наявних тенденцій розвитку галузі та позитивно позначиться на активізації долучення здобувачів ОП та НПП, залучених до викладання ОК професійного спрямування, до профільних науково-дослідницьких програм європейського і світового освітнього простору. Окрім того, важливим напрямом вдосконалення ОП може бути й розширення регіонального контексту, співпраця з регіональними організаціями та установами, дотичним до політичної діяльності, що розширить</p>	<p>2. У попередні роки кафедра країнознавства та туризму співпрацювала з органами місцевого врядування у контексті проходження здобувачами виробничої практики. Проте, на поточний момент, більшість здобувачів, що проходять навчання за ОНП зацікавлені у проходженні практики у Києві, оскільки такий досвід робить здобувачів більш конкурентоспроможними, а набуті навички у такому разі беззаперечно дозволяють їм займатися експертно-аналітичною та управлінською діяльністю і в регіонах України. Крім того, за останні чотири п'ять років практична доцільність співпраці з регіональними установами була обмежена карантинними обмеженнями, а згодом військовим станом в Україні, а також малим розміром поточних груп. Водночас, кафедра країнознавства та туризму мають досвід співпраці у ширшому регіональному контексті і за потреби (передусім запитом з боку здобувачів) може бути відновлений у будь-який момент. Ми не вважаємо відсутність активної співпраці такого характеру на поточний момент слабкою стороною ОНП. Наразі, бази виробничих практик якнайкраще враховують інтереси здобувачів та надають можливість побудови індивідуальної освітньої траєкторії.</p> <p>3. Члени робочої групи, котрі водночас відповідають за предмети професійної підготовки, на поточний момент активно залучені у розробку міжуніверситетської магістерської ОП з політичної географії – проєкт PolGeo за підтримки Ерасмус +, що сприятиме обміну досвідом, а також створюватиме платформу для активнішого залучення НПП та здобувачів у міжнародній академічній мобільності за фахом і долучення їх до європейського та світового освітнього простору.</p> <p>Наведені аргументи, а також відзначена ЕГ унікальність даної програми, дозволяє нам пропонувати оцінити дану ОНП за Критерієм 1 на рівні А.</p>

<i>Критерій</i>	<i>Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми</i>	<i>Коментарі</i>
	<p>потенційні можливості проходження практики й подальшого працевлаштування вступників з регіонів України. Викладачам, які викладають предмети професійної підготовки на ОП, рекомендовано планувати вивчення закордонного досвіду реалізації аналогічних освітніх програм шляхом участі в наукових проєктах, під час стажування у профільних з географічних досліджень закордонних ЗВО. Зазначені рекомендації може бути впроваджено у практику впродовж 2024 р.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 1. Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1. ОП забезпечує комплексну підготовку фахівців магістерського рівня у класичному університеті в межах спеціальності 106 Географія зі спрямуванням на науково-дослідницьку підготовку майбутніх фахівців з політичної географії та геополітики. Викладання окремих ОК англійською мовою підвищує подальші науково-дослідницькі та кар'єрні можливості здобувачів. ОП та Університет зорієнтовані на створення освітнього середовища та формування системи підготовки фахівців з урахуванням особливостей розвитку географічної та політологічної науки, подальшої професійної освітньої та дослідницької діяльності, розвитку фундаментальних та прикладних наукових досліджень, що підтверджується змістовним наповненням ОК, врахуванням при формуванні та змінах ОП побажань й пропозицій стейкхолдерів, долученням здобувачів до наукових досліджень під час навчання. ОП базується на сучасних тенденціях та досягненнях політичної географії, враховує міждисциплінарність та стандарти й тенденції політологічної науки, трансформується з урахуванням динаміки ринку праці, корелює зі стратегією розвитку Університету. Проєктування та реалізація ОП відбувається із врахуванням пропозицій стейкхолдерів щодо підготовки фахівців, які володіють фундаментальними знаннями та практичними навичками у сфері геополітики, політичних процесів, здатні розв'язувати складні задачі та прикладні</p>	

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	проблеми, приймати відповідні аналітичні та професійні рішення у сфері прикладних аспектів геополітики та геоконфліктології. ОП забезпечує збалансованість та комплексність підготовки, надає широкий спектр майбутньої професійної діяльності у сфері супроводу геополітичних, аналітико-експертних політичних процесів на різних територіальних рівнях, надає можливості для подальшої освітньої або наукової діяльності випускників. З урахуванням наявної повної відповідності ОП підкритеріям 1.1–1.4, ЕГ констатує відповідність ОП Критерію 1 за рівнем В.	
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	<p>Загальний аналіз щодо Критерію 2:</p> <p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.</p> <p>Сильною стороною ОП, що робить її певною мірою унікальною, є акцент на міждисциплінарність. Маючи чітко виражений фокус на політичну географію та геополітику за спеціальністю 106 Географія, певні ПРН ОП гармонізовані зі Стандартом 052 Політологія (ПРН16-19). На думку ЕГ, це може розглядатись як позитивна сторона провадження ОП, адже геополітика сьогодні у фокусі уваги. Крім того, підготовка фахівців, яка реалізується на помеж'ї двох спеціальностей, забезпечує ширші можливості працевлаштування у майбутньому. Сильною стороною ОП є, паралельно із забезпеченням набуття фахових компетентностей, акцент на формуванні комунікативних навичок спілкування англійською мовою та робота в міжнародному контексті. Блок обов'язкових дисциплін представлений трьома ОК, які викладаються англійською мовою. Вибірковий блок 2 Geoglobalistics: social and political transformations повністю англійськомовний. ВБЗ.2, ВБЗ.3, ВБЗ.5 з переліку дисциплін вільного вибору студента також забезпечуються англійською мовою. Прикладна складова ОП становить 42 кредити ЄКТС (35%). Вона передбачає проведення наукових досліджень, набуття професійних та викладацьких навичок відповідно до змісту предметної області, що відображено у програмних результатах навчання ПРН1-2, ПРН4-10, ПРН12-19. Позитивними практиками є: включення до НП ОК12 Науково-дослідницького практикуму з</p>	<p>Дякуємо за коментарі та оцінку. Просимо звернути увагу на наступні моменти:</p> <p>1. Ми не погоджуємося із висновком ЕГ, що наявна структурно-логічна схема (СЛС) є недостатньо інформативною для здобувачів. Вона чітко артикулює етапи ОНП, де здобувачі обирають дисципліни за вибором і інформує їх про спектр можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії. На нашу думку, переважана схема може навпаки ускладнювати сприйняття інформації. Ми погоджуємось звернути увагу на дану рекомендацію ЕГ і винести дане питання на обговорення у ході чергового засідання РГ, зокрема уточнивши думку стейкхолдерів з цього приводу. Проте ми не вбачаємо внесення змін у СЛС як нагальне завдання, що має бути виконано до 01.09.2024 р., як значиться у висновку. Ми не вважаємо дане зауваження достатньо важливим, щоб впливати на загальну оцінку ОНП за даним критерієм.</p> <p>2. Ми погоджуємося із доречністю рекомендації ЕГ переглянути контент та перелік рекомендованих джерел у ОК 9 <i>Методика викладання профільних дисциплін у ЗВО</i> і рекомендувати зміни кафедрі, що забезпечує розробку та виконання цієї дисципліни.</p> <p>3. Погоджуємось</p> <p>4. Ми вдячні ЕГ за позитивну оцінку нашої практики із розширення бази для проходження виробничої практики. РГ</p>

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>політико-географічних студій та глобалістики, що надає можливість сформувавши у здобувачів необхідні теоретичні знання та практичні навички в політико-географічній сфері; рекомендація для опрацювання англійської зарубіжної літератури, що дозволяє тримати руку на пульсі розвитку світової геополітичної думки.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.</p> <p>Недоліки, виявлені за критерієм 2, є несуттєвими. Зокрема, структурно-логічна схема ОП не відображає зв'язки між ОК, які б демонстрували логіку та черговість вивчення дисциплін. Змістовий контент в розрізі ОК9 представлений тематикою, що мало корелюється з вищою школою, методологічним інструментарієм навчання та викладання у вищій школі; рекомендована література є неактуальною. ЕГ рекомендує: 1) до 01.09.2024 р. доповнити структурно-логічну схему зв'язками, які б показували взаємозв'язки між дисциплінами, черговість їх вивчення; 2) до початку нового навчального року оптимізувати навчальний контент ОК9 Методика викладання профільних дисциплін у ЗВО у напрямі підсилення методичного інструментарію задля якісного опанування ПРН13; 3) до 01.09.2024 р. доповнити список рекомендованої літератури в розрізі ОК9 в керунку збільшення кількості джерел, які б стосувались власне методики викладання, сучасних, інноваційних інструментів взаємодії зі здобувачами; 4) упродовж наступного навчального року продовжити позитивну практику збільшення баз-практик, що в майбутньому сприятиме ширшим можливостям у формуванні індивідуальної траєкторії здобувачів; 5) з огляду на сучасні геополітичні процеси, які мають місце на політичній карті світу, позиціонування України на політичній арені, упродовж наступного навчального року розглянути можливість включення окремих фахових дисциплін, які формують загальний світогляд людини, на кшталт, Глобальна політична географія / Геополітичні та гео економічні трансформації: стратегічне позиціонування країни у світі / Країни</p>	<p>постійно проводить роботу із розвитку співробітництва із стейкхолдерами та потенційними роботодавцями.</p> <p>5. Ми вдячні ЕГ за позитивну оцінку освітніх компонентів ОК, однак не можемо виконати рекомендацію щодо включення дисциплін розроблених нашими НПП до загальноуніверситетського Каталогу вибіркових дисциплін – в Університеті такий каталог не затверджується оскільки здобувачі освіти через систему Triton мають можливість обрати будь-яку навчальну дисципліну з будь-якої програми (існування окремого каталогу звужуватиме можливості здобувачів освіти.</p>

<i>Критерій</i>	<i>Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми</i>	<i>Коментарі</i>
	<p>світу: глобальне та регіональне середовище розвитку та співробітництва до загальноуніверситетського Каталогу вибіркових дисциплін.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 2. Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2. За Критерієм 2 ОП відповідає рівню В. Виявлені недоліки є несуттєвими й такими, що можна виправити при черговому перегляді та оновленні ОП упродовж наступного навчального року. ОП повністю відповідає визначеному рівню за підкритерієм 2.1 щодо обсягу в цілому та окремих ОК; підкритерію 2.3 – ОП має чітко виражений фокус на політичну географію та геополітику за спеціальністю 106 Географія, окремі ПРН ОП гармонізовані зі Стандартом 052 Політологія (ПРН16-19). Підготовка фахівців, яка реалізується на помежів'ї двох спеціальностей забезпечує ширші можливості працевлаштування у майбутньому. Регіональний аспект ОП досягається вивченням ОК5, ОК12, ВБ1.1, ВБ1.3, ВБ3.4; підкритерію 2.4 через прозорий та зрозумілий для учасників освітнього процесу механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії (вибір ОК вибіркової складової через особистий онлайн-кабінет в автоматизованій системі Triton; можливість обрати ОК, як із загальноуніверситетського каталогу, так і спеціалізованих блоків фахових дисциплін; вільний вибір баз практики, тематики наукових досліджень, керівника та теми кваліфікаційної роботи, можливість участі в програмах академічної мобільності тощо); підкритерію 2.5 – практична підготовка представлена Виробничою практикою та Асистентською практикою без відриву від теоретичного навчання (по 12 кредитів ЄКТС), а також забезпечується додатково практичними та семінарськими заняттями сумарним обсягом 56,4% навчальних занять і забезпечує набуття компетентностей ЗК1, ЗК5, ЗК9, СК3, СК6, СК8-9 та досягнення ПРН2, ПРН4, ПРН6-7, ПРН10, ПРН12-14, ПРН18. ЕГ відмічає повну відповідність за підкритеріями 2.6-2.8. Присвоєння</p>	

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>додаткової професійної кваліфікації не суперечить п.6-9 статті 34 Закону України «Про освіту» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text). Для ОП характерна часткова відповідність за підкритерієм 2.2. Обсяг дослідницької компоненти ОП відповідає Стандарту, і реалізується через опанування ОК1-2, ОК4-6, ОК8, ОК11-12, ОК14. Заслужує на увагу повністю англomовне забезпечення ОК вибіркової складової за блоком 2, а також вивчення ОК2, ОК5-6 англійською мовою. Разом з тим, аналіз змістового контенту ОК9 ставить під сумнів можливість досягнення повною мірою ПРН13 здобувачами освіти по завершенню курсу та не засвідчує спроможність опанувати повною мірою теоретичні знання перед проходженням Асистентської практики. Існують незначні недоліки щодо актуалізації списку рекомендованої літератури за ОК9 в керунку збільшення кількості джерел, які б стосувались власне методики викладання, сучасних, інноваційних інструментів взаємодії зі здобувачами.</p>	
<p>Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання</p>	<p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3. Правила прийому у магістратуру відповідають вимогам чинного законодавства, повна інформація для абітурієнтів є відкритою і доступною на сайті ЗВО та географічного факультету. Університет забезпечує чітку процедуру визнання результатів навчання здобувачів під час академічної мобільності та в неформальній освіті.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3. Слабких сторін не виявлено. Недоліки ОП: 1. у програмі фахового вступного випробування список рекомендованої літератури не містить видань після 2014 року; 2. у переліку вступних випробувань на ОП Політична географія та геополітика є іноземна мова, але не зазначено саме англійську, яка є мовою викладання поряд з українською.</p>	<p>Дякуємо ЕГ за загалом позитивну оцінку за даним критерієм. Просимо звернути увагу на наступні ремарки з приводу наведених зауважень:</p> <p>1. Загалом ми погоджуємось із слухністю періодичного перегляду та оновлення контенту та рекомендованої літератури у програмі фахових вступних випробувань, і РГ щороку здійснює такий перегляд. Водночас, ми не погоджуємось, що відсутність джерел новіших за 2014 р. можна вважати недоліком, адже наразі ми ставимо за мету залучати вступників не лише із спеціалізованою освітою у галузі політичної/суспільної географії та країнознавства, але й з ширшого спектру суспільствознавчих студій. Відповідно, метою фахового вступного випробування є перевірити ознайомленість вступників із найбільш загальними та фундаментальними знаннями у суспільно- та політикогеографічній царині. А отже ми не можемо вимагати від вступників знання найновіших досягнень у цій галузі, знайомство з якими якраз і становить</p>

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>Рекомендації: 1. гаранту ОП оновити список рекомендованої літератури у програмі фахового вступного випробування у 2024 році; 2. деканові географічного факультету і голові приймальної комісії КНУ імені Тараса Шевченка зазначити у переліку вступних випробувань на ОП Політична географія та геополітика англійську мову як іноземну. Рекомендацію варто врахувати під час розроблення правил прийому до магістратури у 2025 році.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 3. Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3. ЕГ визначила повну відповідність ОП за підкритеріями 3.1, 3.3 і 3.4. За підкритерієм 3.2 існують незначні недоліки щодо актуалізації списку рекомендованої літератури у програмі фахового вступного випробування та уточнення іноземної мови, а саме англійської, у переліку вступних випробувань на ОП Політична географія та геополітика. Отже, аналіз сильних сторін та наявність незначних недоліків дозволяє ЕГ зробити висновок про відповідність ОП рівню В за Критерієм 3.</p>	<p>одне із завдань нашої ОНП. Черговий перегляд програми фахових вступних випробувань відбувається у плановому режимі у продовж поточного семестру і набір 2024 р. відбуватиметься згідно переглянутої редакції програми. За потреби, новіші джерела будуть включені у перелік.</p> <p>2. Рекомендація буде вивчена.</p>
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	<p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.</p> <p>Конкурентною перевагою здобувачів і випускників ОП є високий рівень володіння англійською мовою, що досягається завдяки використанню англійської мови у освітньому процесі для фахових ОК. Відсутність уніфікованого підходу в ЗВО щодо вибору платформ для проведення занять, інструментів взаємодії зі здобувачами засвідчує дотримання принципів академічної свободи. Сильною стороною ОП, на думку ЕГ, є застосування широкого інструментарію форм та методів навчання та викладання, які є гнучкими та сенсильними до запитів здобувачів. Сильною стороною ОП є різновекторні канали інформування учасників освітнього процесу щодо цілей, змісту та ПРН, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих ОК (чат-бот, розміщення інформації у вільному доступі на сайті</p>	<p>Дякуємо ЕГ за ґрунтовний аналіз і загалом позитивну оцінку за даним критерієм.</p> <p>Вважаємо за потрібне наголосити, що:</p> <p>1. Участь у конкурсах та студентських олімпіадах є добровільним вибором здобувачів, тому мова про планове залучення їх до такої діяльності не є коректною. Крім того, підготовка дипломного проєкту здійснюється у останньому семестрі, наприкінці навчання за ОНП, і на той момент участь у конкурсах не є пріоритетним завданням для здобувачів. Конкурси та олімпіади більш користуються популярністю серед здобувачів освітнього рівня «бакалавр».</p> <p>2. Досягнення паритету у викладанні освітніх компонентів англійською мовою між двома вибірковими блоками входить до планів подальшого удосконалення ОНП. Вважаємо це слушною</p>

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>факультету, проведення настановчих зборів, зустрічі з гарантами, спілкування з кураторами, інформування викладачами на першому занятті дисциплін). На представленій ОП реалізується поєднання навчання і досліджень, зокрема, студенти залучені до виконання НДР, публікують наукові статті, беруть участь в реалізації проєктів. У ЗВО вироблений механізм мотивації здобувачів, які мають наукові досягнення (можливість оплати відрядження для участі в конференції в рамках фінансування студпарламенту факультету; нарахування додаткових балів до індивідуального рейтингу). Позитивною є практика систематичного перегляду та оновлення ОК за участі стейкхолдерів, що знайшло своє підтвердження під час ознайомлення із витягами з протоколів засідань робочої групи з розробки ОП, засідань кафедри туризму та країнознавства, а також під час спілкування з учасниками освітнього процесу. Студенти є повноправними учасниками освітнього процесу за ОП. Є чимало позитивних практик, які свідчать про імплементацію запитів здобувачів у освітній процес.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.</p> <p>Недоліки не виявлені. Відсутність практики участі здобувачів у конкурсах наукових робіт, студентських олімпіадах ЕГ не вважає слабкою стороною ОП, позаяк науково-дослідна робота здобувачів відбувається в інших проявах, зокрема, участі у прикладних проєктах під час виробничих практик, залученні до виконання НДР, яка реалізується на кафедрі тощо. Однак, в майбутньому реалізація таких форм наукової роботи, як участь здобувачів у конкурсах та студентських олімпіадах ще більше підсилить конкурентоспроможність ОП. У наступному навчальному році ЕГ рекомендує залучити здобувачів до конкурсів наукових робіт та олімпіад. ЕГ рекомендує під час чергового оновлення ОП розглянути можливість досягнення балансу у вибіркових блоках дисциплін щодо паритетності у викладанні курсів англійською мовою. ЗВО продемонстрував значні можливості щодо інтернаціоналізації діяльності,</p>	<p>пропозицією з боку ЕГ.</p> <p>3. На нашу думку, КНУТШ має достатньо розвинену інформаційну базу щодо можливостей участі здобувачів у програмах академічної мобільності. Під час навчання, НПП регулярно інформують здобувачів про можливості та престиж участі у міжнародних проєктах. Водночас, як і у попередньому пункті, участь чи неучасть у наявних програмах є особистим вибором здобувачів. Особливою проблемою є те, що наявні програми не зовсім відповідають фаху нашої ОНП через її унікальність. Крім того, серед об'єктивних причини низької активності у цьому напрямі є мала чисельність академічних груп. Вважаємо, що потреби у додатковій системі популяризації та мотивації здобувачів до участі у міжнародній мобільності немає. Водночас, члени РГ активно працюють над розробкою та впровадженням міжуніверситетської ОП з політичної географії магістерського рівня у рамках проєкту PolGeo спільно з Остравським університетом (Чеська Республіка), Будапештським університетом імені Лоранда Етвеша (Угорщина) та Тбіліським державним університетом (Грузія). Реалізація даного проєкту надасть здобувачам можливість та мотивацію для міжнародної мобільності у рамках обраного фаху.</p> <p>4. Згідно Положення про організацію освітнього процесу у КНУТШ, «Зміст самостійної роботи за конкретною дисципліною визначається навчальною програмою цієї дисципліни ... , завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота також може виконуватись у формі індивідуальних завдань». Загалом, мета самостійної роботи полягає у тому, щоб здобувачі могли повноцінно опрацювати матеріали, рекомендовані під час основних форм навчання – лекцій, семінарів та практичних робіт. Відповідно, тематика даних робіт визначається тематичним планом лекцій та семінарських/практичних занять, а оцінювання результатів самостійної роботи відбувається у ході поточного та семестрового контролю і не потребує додаткового опису.</p>

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>представник Відділу академічної мобільності ознайомила з низкою можливостей залучення до програм міжнародного обміну, в т.ч. і віртуального обміну. Однак, здобувачі ОП демонструють низьку активність в даному керунку з огляду на об'єктивні причини. Упродовж 2023-2024 н.р. рекомендуємо розробити систему популяризації, мотивації студентів до участі в програмах міжнародного обміну. Ця рекомендація не є обов'язковою для впровадження, проте дозволить розширити можливості майбутнього працевлаштування здобувачів. У процесі експертизи виявлено, що в робочих програмах ОК зазначена кількість годин, передбачена на самостійне опанування матеріалу, однак не уточнюються форми, види та тематика самостійної роботи. Рекомендуємо до 01.09.2024 р. дослідити доцільність розширення форм та тематики самостійної роботи для глибшого розуміння здобувачами, які види самостійної роботи передбачені в розрізі ОК і яким чином вони будуть оцінені. При черговому перегляді ОП ЕГ рекомендує оновити список рекомендованих джерел в розрізі ОК4, ОК7, ОК9.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 4. Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4. Вимоги за підкритеріями 4.1-4.5 виконані повністю. Відсутність слабких сторін та інноваційних практик дозволяє оцінити відповідність за Критерієм 4 на рівні В.</p>	<p>Впровадження особливих форм та методів самостійної роботи не є ані доцільним, ані можливим, з урахуванням відсутності у навчальному плані аудиторних годин для такого роду діяльності.</p> <p>5. Ми погоджуємося з рекомендацією оновити список рекомендованих джерел у рамках ОК9, відповідні пропозиції будуть передані на кафедру, що забезпечує даний ОК. Щодо ОК4 та ОК7, то рекомендовані джерела є актуальними, містять публікації за останні п'ять років, а також публікації НПП, що викладають дані дисципліни.</p> <p><i>Враховуючі наведені аргументи, ми пропонуємо переглянути оцінку ОНП за даним критерієм на рівень А.</i></p>
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	<p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.</p> <p>Позитивними практиками є сформована культура академічної доброчесності, яка підтримується всіма учасниками освітнього процесу в ЗВО. В університеті існує політика дотримання принципів та правил академічної доброчесності, яка чітко визначена в нормативних документах. Створено репозитарій з кваліфікаційними роботами. ЗВО бере участь у проекті «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти». На ОП наявні різноманітні контрольні заходи та форми оцінювання здобувачів освіти, зокрема застосування вхідного контролю, як</p>	<p>Просимо врахувати наступні коментарі:</p> <p>1. КНУТШ, географічний факультет та кафедра країнознавства та туризму надзвичайно серйозно ставляться до питання дотримання принципів академічної доброчесності як серед НПП, так і серед здобувачів вищої освіти. Щорічно, кафедра країнознавства та туризму планує низку заходів для дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами, у т.ч. і за ОНП Політична географія та геополітика. Зокрема науковим керівникам та НПП, що виконують обов'язкові освітні компоненти, ставиться завдання проводити роз'яснення та інструктаж щодо правил дотримання академічної доброчесності,</p>

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>важливого елементу оцінки прогресу рівня знань здобувачів вищої освіти. Чітка та прозора процедура оскарження результатів оцінювання. Для запобігання конфлікту інтересів оцінювання на іспитах здійснюється щонайменше двома екзаменаторами, один з яких не був безпосередньо залучений до викладання дисципліни.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.</p> <p>Слабкою стороною є відсутність висвітлених заходів з академічної доброчесності, проведених для здобувачів даної ОП на сайті географічного факультету. Недоліки: Відсутність в окремих РНП інформації про кількість балів, відведена на оцінювання самостійної роботи. ЕГ рекомендує до 1 вересня 2024 року доопрацювати РНП в контексті регламентування кількості балів, які здобувачі можуть отримати за самостійну роботу. ЕГ рекомендує ЗВО здійснювати повторну перевірку кваліфікаційних робіт безкоштовно, оскільки це сприятиме формуванню культури використання програмного забезпечення з перевірки на текстові збіги як інструментарію дієвої допомоги у подальшій освітньо-науковій або експертно-аналітичній діяльності. Доцільним є систематичне оприлюднення на сайті географічного факультету інформації про проведені або анонсовані заходи з академічної доброчесності.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 5.</p> <p>Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.</p> <p>Зважаючи на наведені сильні сторони та позитивні практики, ЕГ констатує, що ОП в цілому відповідає критерію 5. Вимоги підкритеріїв 5.2 та 5.3 за критерієм 5 виконано повністю. Недоліком за підкритерієм 5.1 є відсутність в окремих робочих навчальних програмах (ОК 1, 3, 5, 8) розподілу балів за виконану самостійну роботу. У підкритерії Сторінка 18 5.4. ЕГ рекомендує ЗВО здійснювати повторну перевірку кваліфікаційних робіт безкоштовно та висвітлювати на сайті факультету інформацію про заходи з популяризації академічної доброчесності. Експертна</p>	<p>що підтверджено, зокрема, і документами, наданими на вимогу ЕГ. Окрім того, у останній редакції ОНП 2023 р. було введено ОК6 Research design and management / Проектування та управління дослідницькими проектами, одним із безпосередніх завдань якого є формування у здобувачів навичок дослідницької роботи із дотриманням вимог академічної доброчесності включно з елементами академічного письма, роботи з джерелами тощо. Вище зазначені заходи є адресними і доводяться до усіх здобувачів за ОНП у обов'язковому порядку у рамках освітнього процесу, тому, на нашу думку не потребують додаткової промоції у вигляді публікування на сайті факультету.</p> <p>2. Ми не вважаємо за можливе впровадити рекомендацію «доопрацювати РНП в контексті регламентування кількості балів, які здобувачі можуть отримати за самостійну роботу», адже вся система оцінювання на компетентнісній основі передбачає оцінювання здобутих результатів навчання, незалежно від способу (навчальні заняття чи самостійне опанування) їх здобуття, що й відображено у РПНД.</p> <p>3. Практика НПП кафедри свідчить, що здобувачі, котрі свідомо дотримуються норм академічної доброчесності і не практикують копіювання запозичених текстів або їх фрагментів, завжди отримують високий відсоток оригінальності власного тексту за результатами перевірки їх робіт на плагіат. На нашу думку, повторна перевірка на платній основі виступає додатковим стимулом не вдаватися до недоброчесних практик написання текстів, а отже скасування даної практики нам видається недоцільним і навпаки, може спровокувати здобувачів експериментувати із можливістю порушити норми уникнення плагіату.</p>

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>група засвідчує відповідність ОП вимогам Стандарту вищої освіти магістерського рівня спеціальності 106 Географія та фіксує відповідність освітньої програми за критерієм 5 на рівні В. Надані ЕГ зауваження цілком можуть бути усунені ЗВО в термін до 1 вересня 2024 року.</p>	
<p>Критерій 6. Людські ресурси</p>	<p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.</p> <p>Сильні сторони: впроваджена дієва система морального та матеріального стимулювання НПП, яка забезпечується наданням допомоги при виданні наукових праць та навчально-методичних матеріалів, а також відзначенням НПП державними нагородами, званнями, почесними відзнаками, грамотами та подяками. Для реалізації ОП залучений потужний кадровий потенціал, зокрема 3 д.геогр.н., професори, 1 д.філос.н., професор та 8 кандидатів наук, доцентів. Всі викладачі мають відповідну вищу освіту, наукові ступені, вчені звання, а наявні у них публікації та підвищення кваліфікації корелюють зі змістом відповідних ОК ОП «Політична географія та геополітика». На ОП навчальні дисципліни викладають відомі як в Україні, так і за кордоном доктори географічних наук, професори, які мають досвід керівництва науковою роботою студентів, аспірантів та докторантів, багаторічний досвід керівництва науковими темами, участі у міжнародних проектах, госпдоговірних темах, читання гостьових лекцій в інших ЗВО.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.</p> <p>Слабкими сторонами ОП є епізодичне залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу ОП. ЕГ рекомендує на постійній основі залучати до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців, у т.ч. закордонних. Посилити публікаційну активність викладачів, які залучені до викладання на ОП, у наукометричних базах Scopus та Web of Science; регулярно підвищувати кваліфікацію НПП.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 6.</p>	<p>Ми вдячні ЕГ за позитивну характеристику людських ресурсів, залучених до забезпечення даної ОНП. Просимо також врахувати наступне:</p> <p>1. РГ погоджується, що залучення професіоналів-практиків на систематичній може суттєво посилити привабливість ОНП для вступників. Водночас, реалізація такої ініціативи на практиці є доволі проблематичною. Зазвичай, професіонали-практики, з якими співпрацює РГ, мають доволі завантажений графік роботи. Участь у епізодичних лекціях, семінарах або інших заходах дозволяє вибудовувати гнучкий графік, сформувані концентровані матеріал для здобувачів. Тоді як розробка цілих навчальних курсів вимагає значно вищого рівня залучення і витрат часу, що є неприйнятним для наших партнерів у більшості випадків. З іншого боку, РГ намагається забезпечити певну кількість гостьових навчальних занять із різними професіоналами практиками, що має свою перевагу – стимулювання інтересу серед здобувачів та демонстрація їм можливостей практичного застосування набутих компетентностей у ширшому колі практичних видів діяльності.</p> <p>2. Ми погоджуємося із рекомендацією сприяти публікаційній активності НПП, зокрема у виданнях, включених до наукометричних баз Scopus та Web of Science, а також контролювати регулярне підвищення кваліфікації нашим НПП. НПП випускової кафедри мають відповідні публікації та регулярно підвищують власну кваліфікацію у наукових та освітніх осередках як в Україні, так і за її межами.</p> <p>Ми не згодні з оцінкою ЕГ, щодо часткової відповідності вимогам Критерію 6 на рівні В за підкритеріями 6.1, 6.4 та 6.5. Вважаємо, дані критерії відповідають зазначеним вимогам</p>

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6. ЕГ дійшла висновку про повну відповідність ОП за підкритеріями 6.2-6.3, 6.6 – процедури конкурсного добору НПП є чіткими та прозорими, дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму. Академічна та професійна кваліфікація НПП дозволяє забезпечити досягнення визначених цілей та програмних результатів навчання. Університет стимулює розвиток викладацької майстерності. За підкритеріями 6.1, 6.4, 6.5 наявні певні недоліки, зокрема, у деяких НПП відсутні публікації в наукових виданнях, що індексуються в наукометричних базах Scopus та Web of Science, відсутнє підвищення кваліфікації, хоча це є однією з умов конкурсного відбору викладачів на ОП. Залучення професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців до аудиторних занять є епізодичним. Інноваційна практика в контексті критерію 6 на даній ОП відсутня. Виявлені недоліки не мають суттєвого впливу на якість підготовки здобувачів вищої освіти та підлягають виправленню до 1 вересня 2024 року. ЕГ вважає, що ОП відповідає вимогам критерію 6 на рівні В повністю за підкритеріями 6.2-6.3, 6.6 та частково за підкритеріями 6.1, 6.4, 6.5.</p>	повністю.
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	<p>Загальний аналіз щодо Критерію 7: Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7. На думку ЕГ, позитивною взірцевою практикою за ОП за критерієм 7 є розгалужена матеріально-технічна база в контексті задоволення потреб здобувачів освіти (спортивний комплекс, велопарковка, заклади харчування, коворкінг-простори), яка забезпечує комплексне опанування як самою ОП, так й забезпечує різноманітні аспекти соціальних питань студентів, сприяє їхньому всебічному розвитку та якісному навчанню. Слід відзначити потужне навчально-методичне забезпечення ОК, наявне у вільному доступі для здобувачів ОП. Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7. Слабких сторін та недоліків за критерієм 7 не виявлено. Рівень відповідності Критерію 7. Рівень А Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7. Взірцевість ОП за критерієм 7.3, а саме розгалужена матеріально-технічна</p>	Дякуємо ЕГ за високу оцінку.

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>база в контексті задоволення потреб здобувачів (спортивний комплекс, велопарковка, заклади харчування, коворкінг-простори та ін.), наявність обладнаних укриттів та системи оповіщення про повітряну тривогу; та повна відповідність за іншими підкритеріями (доступ до навчально-методичного забезпечення ОП, широкий спектр систем інформаційної підтримки здобувачів, доступне навчально-методичне забезпечення) мають ознаки зразковості та можуть бути використані іншими ЗВО як приклад формування потужного інфраструктурного середовища. Враховуючи вищезазначене, а також відсутність слабких сторін, ОП відповідає рівню А за критерієм 7.</p>	
<p>Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми</p>	<p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8. ЕГ відзначає позитивні практики ЗВО для внутрішнього забезпечення якості освітньої програми, зокрема практику перехресного рецензування ОП іншими структурними підрозділами Університету, а також комплексний виїзний моніторинг якості усіх ОП на географічному факультеті, який проведено у 2022 році Відділом забезпечення якості освіти. Робоча група ОП долучилася до розробки магістерської програми спільного дипломування PolGeo з політичної географії між Остравським університетом (Чехія) та КНУ імені Тараса Шевченка.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8. Слабких сторін не виявлено. Недоліками є: 1. відсутність анонімного анкетування здобувачів освіти на рівні освітньої програми Політична географія та геополітика з можливістю надання відкритої відповіді; 2. відсутність у складі робочої групи представника роботодавців. Рекомендація: 1. гаранту ОП Політична географія та геополітика у 2024/2025 навчальному році розпочати періодичне анонімне опитування здобувачів освіти щодо якості освітнього процесу на освітній програмі з можливістю відкритої відповіді; 2. гаранту ОП при підготовці наступної оновленої редакції ОП Політична географія та геополітика до складу робочої групи включити представника роботодавців.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 8. Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8. Відомості про самооцінювання ОП, інформація, отримана під час проведення акредитаційної експертизи, документи ЗВО, надані на запит дозволяють ЕГ зробити висновок, що вимогам Критерію 8 повністю відповідають підкритерії 8.1, 8.2, 8.3, 8.4. Взірцевий характер встановлено за підкритеріями 8.5, 8.6, 8.7. Беручи до уваги сильні сторони (практики перехресного рецензування та виїзного моніторингу ОП Відділом забезпечення якості освіти, дотримання процедур розробки, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП; залучення здобувачів, роботодавців, академічної спільноти до процедур забезпечення якості ОП; виконання рекомендацій попередньої акредитації, участь робочої групи ОП в розробці магістерської програми</p>	<p>Дякуємо за позитивні коментарі ЕГ за Критерієм 8 «Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми». Щодо зазначених недоліків, просимо врахувати наступне:</p> <p>1. Згідно діючого в КНУТШ «Положення про опитування здобувачів освіти і науково-педагогічних працівників КНУТШ», щорічно на рівні університету та факультету проводяться соціологічні опитування, результати яких оприлюднюються та обговорюються на засіданнях ректорату, вчених рад, кафедр. Проте, задля включення академічної групи до програми опитування, існує вимога мінімально необхідної кількості осіб в групі – задля забезпечення анонімності та репрезентативності. Нажаль, останні роки розмір академічної групи не дозволяв включити здобувачів за ОНП Політична географія та геополітика до загальноуніверситетського опитування. Ставити відкриті питання за умови навчання 1-2 здобувачів в групі апіорі робить неможливим дотримання принципу анонімності. Єдиним застосовним засобом отримання інформації про точку зору здобувачів в таких випадках є проведення фокус-групових інтерв'ю. У поточному році здійснено набір повноцінної академічної групи, тож наступного року здобувачі за даною ОНП будуть включені у програму опитування, що проводить КНУТШ.</p> <p>2. РГ активно співпрацює з роботодавцями і стейкхолдерами, намагаючись регулярно запрошувати їх на засідання і цікавитись їх пропозиціями щодо розвитку та вдосконалення ОНП. Включення представника однієї з</p>

Критерій	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми	Коментарі
	<p>спільного дипломування PolGeo з політичної географії між Остравським університетом (Чехія) та КНУ імені Тараса Шевченка), відсутність слабких сторін та наявність незначних недоліків (відсутність анонімного анкетування здобувачів освіти на рівні освітньої програми Політична географія та геополітика з можливістю надання відкритої відповіді, а також відсутність у складі РГ представника роботодавців), ОП Політична географія та геополітика відповідає рівню В за Критерієм 8.</p>	<p>чисельних конкуруючих організацій роботодавців у якості членів РГ на постійній основі може бути невиправданим рішенням, адже ми намагаємося підтримувати контакти з широким спектром установ та організацій. Включення одного з представників роботодавців до складу РГ на постійній основі обов'язково звузить орієнтацію подальшого професійного зростання здобувачів освіти.</p> <p>Несуттєвість наведених зауважень, а також наведені аргументи дозволяють пропонувати переглянути оцінку за даним Критерієм до рівня А.</p>
<p>Критерій 9. Прозорість та публічність</p>	<p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9. Сильні сторони: ЗВО має потужну нормативно-правову базу, що регулює права та обов'язки учасників освітнього процесу і є доступною на сайті. Має позитивний вплив на прозорість та публічність ОП й ведення випусковою кафедрою сторінки у соціальній мережі Facebook (https://www.facebook.com/travel.KNU), що сприяє широкій представленості ОП в інформаційному просторі для усіх зацікавлених осіб. Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9. Недоліки: на сайті ЗВО відсутня порівняльна таблиця з результатами обговорення пропозицій зацікавлених сторін. Рекомендації: рекомендуємо запровадити публікування такої таблиці на сайті ЗВО. Зазначену рекомендацію може бути враховано при наступному перегляді або трансформації ОП. Рівень відповідності Критерію 9. Рівень В Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9. ЗВО має потужну нормативно-правову базу, що регулює права та обов'язки учасників освітнього процесу і є доступною на сайті. ЗВО розміщує на офіційному сайті інформацію про освітню програму в обсязі, достатньому для ознайомлення зацікавлених сторін. На офіційному сайті відсутня порівняльна таблиця з результатами обговорення пропозицій зацікавлених сторін. Загалом ОП відповідає підкритеріям 9.1-9.3 критерію 9 на рівні В, зазначені недоліки не є суттєвими.</p>	<p>Дякуємо ЕГ за позитивну оцінку та слушні рекомендації. Водночас вважаємо, що результати обговорення пропозицій зацікавлених сторін відображені у протоколах засідань РГ, як було продемонстровано у наданих на запит ЕГ додаткових документах.</p>